

Podium Vosbergen

in samenwerking met

Zondag 16 november 2025, Dorpskerk Eelde, aanvang 15:00 uur

Skazka Kwartet

Lena ter Schegget, viool
Dmitri Ivanov, viool
Sam Tsai, altviool
Emma Besselaar, cello

Het Skazka Kwartet, ontstaan in 2020, is een nieuwkomer in het Nederlandse kwartetlandschap. Skazka (сказка) is het Russische woord voor sprookje, en dat is precies wat het kwartet nastreeft: het vertellen van verhalen. Sinds het winnen van het Storioni Concours in 2022 heeft het kwartet zijn opwachting gemaakt in enkele grote Nederlandse zalen, waaronder het Concertgebouw, TivoliVredenburg en De Doelen. Het kwartet ontving het Strijkkwartetstipendium 2024 van Het Kersjes Fonds.

PROGRAMMA

A. Webern (1883 - 1945)

Zes bagatellen voor strijkkwartet, op. 9 (1913)

- I. Mäßig*
- II. Leicht bewegt*
- III. Ziemlich fließend*
- IV. Sehr langsam*
- V. Äußert langsam*
- VI. Fließend*

J. Sibelius (1865 - 1957)

Strijkkwartet in d, op. 56 'Voces Intimae' (1909)

- I. Andante - allegro molto moderato*
- II. Vivace*
- III. Adagio di molto 'Voces Intimae'*
- IV. Allegretto (ma pesante)*
- V. Allegro*

- pauze -

L. van Beethoven (1770 - 1827)

Strijkkwartet nr. 14 in cis, op. 131 (1826)

- I. Adagio ma non troppo e molto espressivo*
- II. Allegro molto vivace*
- III. Allegro moderato*
- IV. Andante ma non troppo e molto cantabile*
- V. Presto*
- VI. Adagio quasi un poco andante*
- VII. Allegro*

PROGRAMMATOELICHTING

De strijkkwartetten die het Skazka kwartet vanmiddag zal spelen wijken af van wat gebruikelijk was in de tijden waarin ze zijn geschreven, o.m. door hun vernieuwende muziek en ongebruikelijk aantal delen.

Anton (Friedrich Wilhelm von) Webern was aan het begin van de 20^e eeuw een van de grote drie van de Tweede Weense School van componisten: Arnold Schönberg en zijn studenten Alban Berg en Anton Webern. Van dezen heeft Webern de grootste invloed uitgeoefend op de ontwikkeling van de 'Nieuwe Muziek' - maar met het minste succes op de podia. Hij bleef de atonaliteit zijn leven lang getrouw, meer zelfs dan Schönberg. Bij zijn dramatische einde (hij werd vlak na het einde van WOII per abuis gedood door een geallieerde soldaat) liet Webern amper 3 uur sterk geconcentreerde muziek na.

'Kwartet spelen is de meest glorieuze vorm van muziek maken die er bestaat' schreef de cello spelende Webern in 1910 aan zijn zwager Paul Köninger. Zelf heeft hij een werk voor strijktrio geschreven en vijf voor strijkkwartet.

De term 'bagatelle' is gemunt door Couperin en is na hem door tal van andere componisten gebruikt voor een klein en veelal luchtig muziekstuk. Dat geldt ook voor *Sechs Bagatellen* op. 9 van Webern uit 1911/13, zijn tweede strijkkwartet dat pas in 1924 première ging. Het duurt slechts 4 minuten, zelfs nog korter dan zijn *Fünf Sätze* op. 5. Webern beoefende hier een extreme verdichting van het materiaal tot op het voor hem meest wezenlijke en hij zag daarbij af van klassieke vormen. Alleen het derde strijkkwartet van György Kurtág (1989) overtrof die compactheid nog met 15 micro-deeltjes die deels ook als een eerbewijs aan o.m. Anton Webern waren bedoeld.

In *Sechs Bagatellen* horen we vooral kleine motieven van twee of drie noten, soms losse tonen of akkoorden die vaak zeer zacht worden gespeeld in voortdurend wisselende speeltechnieken. Alleen het vijfde deel duurt iets langer dan een minuut. Bijzonder is dat een deel van het werk al voldoet aan de eisen van de twaalftoons muziek die pas een decennium later door zijn leermeester en vriend Arnold Schönberg werden geformuleerd. In de gedrukte versie nemen sommige delen slechts 1 bladzij; in de autograaf (originele handgeschreven partituur) staan aanwijzingen als 'sehr zart', 'verlöschend', 'am Steg' (= sul ponticello), 'am Griffbrett' (op de toets), 'saite D' (D-snaar), *pppp*, etc. Het papier vertoont nog de sporen van correcties en uitgegumde teksten. Het stuk vereist een zeer nauwgezet samenspel en contact tussen de spelers (en aandacht van de luisteraars). Bij deze compressie telt elke noot. De delen eindigen met een dubbele streep en gaan zonder onderbreking (en zonder 'attaca') door met het volgende. De delen heten: 1. *Mäßig* 2. *Leicht bewegt* 3. *Ziemlich fließend* 4. *Sehr langsam* 5. *Äußerst langsam* 6. *Fließend*.

Autograaf: Webern, *Sechs Bagatellen* op. 9, slot van deel 2

Jean (Julius Christian) Sibelius zult u niet vaak zijn tegengekomen in de geschiedenis van de GMV en Podium Vosbergen. Hij werd in 1865 geboren in Zuid Finland en toonde al vroeg zijn talent voor de viool, waarvoor hij al op zijn negende zijn eerste stuk componeerde. In familiekring speelde hij trio's samen met zijn zus Linda (piano) en broer Christian (cello). Zweeds was lange tijd de overheersende taal in Finland: pas in het middelbaar onderwijs leerde Jean Fins. Zijn interesse voor de Finse taal en cultuur en zijn vaderlandsliefde werden daar gewekt en later gestimuleerd door zijn vrouw en zijn schoonfamilie.

Sibelius begon nog een rechtenstudie in Helsinki, maar de muziek bleef trekken en al na een jaar schakelde hij terug en ging viool studeren in Helsinki, Berlijn en Wenen. Maar tot zijn grote teleurstelling werd hij in geen

enkel orkest toegelaten als violist. Tenslotte wierp hij zich vanaf 1890 op componeren en daarna begon zijn productiefste decennium. Langzaam wist hij zich aan de invloed van Grieg en Tsjajkovsky te onttrekken en ontwikkelde hij zich tot de invloedrijke componist van zeven symfonieën waarvan enkele zijn bekendste en meest geliefde muziek zijn geworden. Ook zijn vioolconcert, te zien als een afscheid van de romantiek, en de grote symfonische gedichten gestoeld op de Finse mythologie zijn nog steeds populair. Delen daaruit zoals de Valse Triste en De Zwaan van Tuonela worden nog vaak gehoord. Ook de Karelia suite en vooral Finlandia dat haast een volkslied is geworden zijn enorm populair in Finland. Dankzij een overheidsstipendium heeft Sibelius vanaf 1897 zorgeloos aan zijn grote oeuvre kunnen werken, een duidelijke invloed nalatend op Scandinavische, Britse en Noord-Amerikaanse componisten.

In 1900 begon Sibelius aan zijn belangrijkste en meest introverte kamermuziekwerk 'Voces Intimae' dat hij na lang bijschaven in 1909 in Londen voltooide. Met zijn originele aanpak verrijkte hij door dit werk het strijkkwartet genre. Behalve dit en drie vroege strijkkwartetten heeft hij verder weinig kamermuziek geschreven, voornamelijk voor viool en piano; na 1929 ontstond alleen nog symfonische muziek. Het werk heeft een min of meer symmetrische opbouw rond het middendeel.

I. Het *Andante* gaat na 8 maten viool en cello over in *Allegro molto moderato* voor alle strijkers. Aan het eind gaat dit deel met een serie luide unisono akkoorden *attaca* (zonder onderbreking) over in het korte Deel II *Vivace*, dat Sibelius zelf "Deel 1½" noemde omdat beide delen zoveel met elkaar gemeen hebben.

III. Het middendeel *Adagio di molto* is het emotionele hoogtepunt van het werk. Het eindigt met drie zeer zachte, geheimzinnige akkoorden. Op die plek in de partituur schijnt Sibelius met potlood "Voces intimae" (innerlijke stemmen) te hebben geschreven.

IV *Allegretto (ma pesante)* Ondanks de aanwijzing 'pesante' (gewichtig) heeft dit deel aanvankelijk meer weg van een scherzo, incl. de daarbij passende driekwartsmaat.

V *Allegro* In de finale met vele zestienden-loopjes, vaak gelijk opgaand bij alle vier, worden de strijkers met de aansporingen *più allegro*, *energico*, *più energico* tot duizelingwekkende tempi opgejaagd naar het einde met twee fortissimo akkoorden in d, de toonsoort uit het begin.

Ludwig van Beethoven droeg zijn 14^e strijkkwartet op. 131 op aan veldmaarschalk Joseph von Stutterheim. Dit vierde van zijn fameuze vijf late strijkkwartetten is geschreven in 1826 na de voltooiing van zijn kwartetten op. 127, 130 en 132. Zoals vaker staan ook hier de opusnummers niet in volgorde waarin de werken zijn geschreven. Het is niet eens zeker of Beethoven de première van dit kwartet nog heeft meegemaakt: in druk is het pas verschenen na zijn overlijden (26 maart 1827).

Tijdgenoten spraken al vol bewondering over dit kwartet. Schubert wilde het op zijn sterfbed nog eenmaal horen, en zou toen gezegd hebben "Nach diesem Werk, was bleibt uns noch zu schreiben?"

Dit grootse monument uit de strijkkwartetliteratuur telt zeven delen, meer dan alle andere strijkkwartetten van Beethoven. Net als bij Webern gaan alle delen zonder pauzes in elkaar over, wat in de partituur alleen is te zien aan een dubbele streep, en voor de toehoorder moeilijk is te onderscheiden. De kortste delen 3 en 6 zijn te beschouwen als inleidingen op de volgende delen. De begin-tonsoort cis klein is alleen in het openingsdeel en de finale gebruikt; verschillende andere toonsoorten krijgen elk een beurt in dit werk en ook de dynamiek verandert soms heftig.

1. Het openingsdeel *Adagio ma non troppo e molto espressivo* wordt ingezet door de eerste viool waarna het ene na het andere instrument zich in een vriendelijke en ongewoon langzame viertonige fuga voegt. Deze komt met variaties enkele malen terug in het kwartet. Na een sterke climax eindigt dit deel rustig.

2. *Allegro molto vivace* een bezielde 6/8 maat in D groot.

3. *Allegro moderato*, met zijn slechts elf maten een inleidende improvisatie voor:

4. *Andante ma non troppo e molto cantabile*, het middelste en langste deel. Het rustige en zangerige hoofdthema wordt zevenmaal gevarieerd, een hoogtepunt uit Beethovens toch al grote oeuvre van variaties in zijn muziek.

5. *Presto* is een in kwarten voortijlend scherzo, opgeknapt in vijf stukjes met wisselende toonsoorten.

6. *Adagio quasi un poco andante* is met 28 maten een inleiding naar het volgende deel:

7. *Allegro*, de stampende en springende finale met een plotseling en onverwacht einde van drie fortissimo cis-klein akkoorden.

DE MUSICI

Violiste **Lena ter Schegget** sloot in 2020 haar masteropleiding af als student van Chris Duindam aan het Utrechts Conservatorium. Eerder studeerde zij bij Gerhard Schulz in Wenen en bij Sebastian Hamann in Freiburg. Lena nam deel aan masterclasses van o.a. het Jerusalem en het Szymanowski Quartet, en volgde het coachingstraject van Quatuor Danel bij TivoliVredenburg. Ook remplaceert ze in orkesten zoals Amsterdam Sinfonietta, LUDWIG, en het Radio Filharmonisch Orkest. www.lenaterschegget.com

Violist **Dmitri Ivanov** studeerde achtereenvolgens bij Ilona Sie Dhian Ho, Christiaan Bor en Ben Zion Shamir, bij wie hij zijn bachelorstudie afsloot aan het Conservatorium van Rotterdam. Hij vervolgde zijn studie aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag bij Peter Brunt en Philippe Graffin. Dmitri maakte van 2012 tot 2021 deel uit van het Aristos Quartet, waarmee hij in 2017 de voltijdstudie aan de Nederlandse Strijkkwartet Academie afsloot. Sinds maart 2022 speelt hij in het Skazka Kwartet.

Altviolist **Sam Tsai** studeerde aan de Tainan National University of the Arts (Taiwan) en aan het Conservatorium van Amsterdam. Hij won diverse prijzen tijdens muziekconcoursen, zowel als solist (in Amsterdam tijdens het Nationaal Altvioolconcours, en in Taiwan), als met zijn strijkkwartet (in Berlijn bij het Mendelssohn Bartholdy Hochschulwettbewerb). Sam speelt regelmatig op verschillende festivals wereldwijd, als solist en als kamermusicus.

Celliste **Emma Besselaar** studeerde in Amsterdam bij Quirine Viersen en vervolgde haar studie aan de Guildhall School of Music & Drama in Londen bij Louise Hopkins. Na haar afstuderen werd zij twee jaar op rij aangesteld als Guildhall Artist Fellow. Als kamermusicus speelde Emma in de Barbican Hall, St James Piccadilly (als winnaars van de St James Chamber Prize), en op het London Strings Festival. Als freelance orkestmusicus speelt zij in orkesten in Nederland, België en Engeland.
www.emmabesselaar.com

Het volgende concert bij Podium Vosbergen:

Zondag 14 december 2025, 11:00 uur en 14:15 uur, Museum Vosbergen

Harry-Imre Dijkstra, klarinet & Oleg Lysenko, bajan

Het verhaal 'De Sneeuwstorm' uit 1830 van Alexandr Poesjkin wordt verteld en muzikaal verbeeld.

Meer informatie en kaarten: www.museumvosbergen.nl/ons-podium

Het volgende concert bij de Groningsche Muziekvereniging:

Donderdag 8 januari 2026, 20:15 uur, De Oosterpoort, Kleine Zaal

Belcea Quartet

Een van de meest toonaangevende kamermuziekensembles ter wereld speelt werken van Mozart, Britten en Beethoven.

Meer informatie en kaarten: www.groningsemuziekvereniging.nl

De concerten van Podium Vosbergen worden mede mogelijk gemaakt door:

het
Cultuurfonds

Vrienden van
Museum Vosbergen